

(सर्व कायदेशीर अथवा न्यायालयीन विवादासाठी या आदेशाचा इंग्रजी अनुवाद अधिग्राह्य धरण्यात येईल.)

वनजमिन-मुंबई उपनगर

वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत विभागीय वन अधिकारी, मुंबई कांदळवन संधारण कक्ष, मुंबई यांना कांदळवन संरक्षण केंद्र व कांदळवन पार्क विकसित करणेकरीता मौजे-गोराई, ता.बोरीवली, जि.मुंबई उपनगर येथील ०.२२६० हेक्टर राखीव वनक्षेत्र वळतीकरणाबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन आदेश क्रमांक: एफएलडी-१११९/प्र.क्र.१२४/फ-१०

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : ०७/०६/२०२१

वाचा :-

- १) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचे पत्र क्र.डेस्क-१७/एनसी/२/आयडी-१२७०१/(६७)/२४१५/२०१८-१९, दि. २५/०३/२०१९.
- २) पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, क्षेत्रीय कार्यालय, पश्चिम-मध्य क्षेत्र, भारत सरकार, नागपूर यांचे पत्र क्र.एफसी-१/एमएच-१५१/२०१९-एनजीपी/५४९२, दि. ०९/०७/२०१९.
- ३) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचे पत्र क्र.डेस्क-१७/एनसी/२/आयडी-१२७०१/(६७)/९७८/२०-२१, दि. ०४/०१/२०२१ व डेस्क-१७/एनसी/१/आयडी-१२७०१/३७/२०२१-२२, दि. १५/०४/२०२१.
- ४) पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, प्रादेशिक कार्यालय, भारत सरकार, नागपूर यांचे पत्र क्र.एफ.नं.एफसी-१/एमएच-१५१/२०१९-एनजीपी/८०८३, दि. १८/०५/२०२१.
- ५) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांचे पत्र क्र.कक्ष-१७/नोसेल/२/आयडी-१२७०१/१७६/२०२०-२०२१, दि. २५/०५/२०२१.

आदेश :-

ज्याअर्थी, राज्य शासनाच्या दिनांक १०/०५/२००० रोजीच्या पत्रान्वये प्राप्त झालेल्या प्राधिकारानुसार अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी विभागीय वन अधिकारी, मुंबई कांदळवन संधारण कक्ष, मुंबई यांच्याकडून प्राप्त झालेला वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत कांदळवन संरक्षण केंद्र व कांदळवन पार्क विकसित करणेकरीता मौजे-गोराई, ता.बोरीवली, जि.मुंबई उपनगर येथील ०.२२६० हेक्टर राखीव वनक्षेत्र वळती करण्याचा प्रस्ताव केंद्र शासनास उपरोक्त अ.क्र.१ येथील पत्रान्वये शिफारसीसह सादर केला होता;

आणि ज्याअर्थी, भारत सरकारने, अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी वन (संवर्धन), अधिनियम, १९८० च्या कलम-२ खाली सादर केलेल्या

सदर प्रस्तावास वरील अ.क्र.-२ येथील पत्रान्वये तत्त्वतः मंजूरी दिलेली आहे. ही मंजूरी भारत सरकारच्या दिनांक ०९/०७/२०१९ रोजीच्या पत्रात नमूद केलेल्या अटींची पूर्तता प्रकल्प यंत्रणा करेल याच्या अधीन राहून प्रदान केली आहे;

आणि ज्याअर्थी, अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी त्यांच्या वरील अ.क्र.-३ येथील पत्रान्वये तत्त्वतः मान्यता आदेशातील अटींचा पूर्तता अहवाल पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, प्रादेशिक कार्यालय, भारत सरकार, नागपूर यांना सादर केला होता;

आणि ज्याअर्थी, पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, प्रादेशिक कार्यालय, भारत सरकार, नागपूर यांनी मुंबई उपनगर जिल्ह्यातील ०.२२६० हेक्टर राखीव वनजमिन उपरोक्त प्रस्तावासाठी काही अटींसह वरील अ.क्र.-४ येथील पत्रान्वये वळती करण्यास अंतिम मंजूरी दिलेली आहे;

आणि ज्याअर्थी, अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी त्यांच्या वरील अ.क्र.-५ येथील पत्रान्वये प्रकल्प यंत्रणेने केंद्र शासनाच्या दिनांक १८/०५/२०२१ रोजीच्या अंतिम मान्यता पत्रातील अटींची पूर्तता केली असल्याचे कळविले आहे;

म्हणून आता महाराष्ट्र शासन याद्वारे असे निर्देश देत आहे की, प्रकल्प प्राधिकरण म्हणजेच विभागीय वन अधिकारी, मुंबई कांदळवन संधारण कक्ष, मुंबई यांना, वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत कांदळवन संरक्षण केंद्र व कांदळवन पार्क विकसित करणेकरीता अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्या पत्रासह जोडलेल्या प्रकल्प प्रस्तावात अधिक तपशीलात नमूद केलेली आणि खाली दिलेल्या अनुसूचीमध्ये नमूद केलेली ज्यामध्ये, राखीव वनजमिन समाविष्ट आहे, अशी एकूण ०.२२६० हेक्टर वनजमिन या प्रस्तावासाठी वळती करण्यात यावी. हे वळतीकरण भारत सरकारच्या दिनांक ०९/०७/२०१९ व दिनांक १८/०५/२०२१ रोजीच्या पत्रांतील अटी व शर्तीच्या पूर्ततेच्या अधीन राहून तसेच खालील अटींच्या पूर्ततेनंतर पूर्ण करण्यात यावे.

१. वर नमूद केलेल्या भारत सरकारच्या तत्त्वतः मान्यता व अंतिम मान्यतेच्या पत्रातील विहित केलेल्या सर्व अटींचे प्रकल्प यंत्रणा अनुपालन करेल. प्रकल्प यंत्रणा सर्व अटींचे तंतोतंत अनुपालन करेल याची अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, कांदळवन कक्ष, मुंबई हे खात्री करतील. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, कांदळवन कक्ष, मुंबई याबाबतचा अहवाल वेळोवेळी अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांना सादर करतील.
२. वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० व त्याअंतर्गत केलेले नियम आणि मार्गदर्शक सूचना व या आदेशातील अटींपैकी कोणत्याही अटींचे अनुपालन न करणे हे वन (संवर्धन), १९८० चा भंग ठरेल आणि त्याप्रमाणे याबाबत वैधानिक कारवाई करण्यात येईल.

३. उपरोक्त अटीपैकी कोणत्याही अटीचे अनुपालन न केल्यास (non-compliance) संबंधित उपवनसंरक्षक/ विभागीय वन अधिकारी, वन (संवर्धन) अधिनियम, १९८० अंतर्गत दिनांक २५/१०/१९९२ रोजी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनातील कलम १.९ नुसार अहवाल राज्य शासनामार्फत क्षेत्रीय अधिकारी (केंद्रीय), पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, प्रादेशिक कार्यालय, भारत सरकार, नागपूर यांना सादर करतील.

अनुसूची

कामाचा प्रकार	गावाचे नाव	तालुका	जिल्हा	सर्व्हे नंबर	क्षेत्रफळ (हेक्टर मध्ये)	वैधानिक दर्जा
Nature Interpretation Centre (NIC)	गोराई	बोरीवली	मुंबई उपनगर	सीटीएस ८८३	०.०१६०	राखीव वने
Mangrove Trail					०.२००	
Bird Watching Tower					०.०१००	
एकूण क्षेत्रफळ (हेक्टर मध्ये)					०.२२६०	राखीव वने

सदर शासन आदेश महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०६०७१५२०२२९०१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अरविंद आपटे)

मुख्य वनसंरक्षक (मंत्रालय)

प्रत- टप्पा-१ व टप्पा-२ च्या मंजूरी आदेशासह वरील आदेश आपल्या वेबसाईटवर अपलोड करण्याच्या विनंतीसह :

१. सचिव, पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
२. क्षेत्रीय अधिकारी (केंद्रीय), पर्यावरण, वन व जलवायु परिवर्तन मंत्रालय, भारत सरकार, प्रादेशिक कार्यालय, नागपूर.

प्रत :-

१. प्रधान सचिव, पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
४. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
५. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
६. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी (महा-कॅम्पा), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
७. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (संधारण), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
८. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, कांदळवन कक्ष, मुंबई
९. मुख्य वनसंरक्षक (वन संवर्धन), नागपूर.
१०. जिल्हाधिकारी, मुंबई उपनगर.
११. विभागीय वन अधिकारी, मुंबई कांदळवन संधारण कक्ष, मुंबई
१२. निवडनस्ती (कार्यासन फ-१०).

२. जिल्हाधिकारी, मुंबई उपनगर, विभागीय वन अधिकारी, मुंबई कांदळवन संधारण कक्ष, मुंबई यांना निर्देशित करण्यात येते की, वरील आदेशाची प्रत स्थानिक संस्था, पंचायत, नगरपालिका, नगरपरिषद आणि संबंधित शासकीय कार्यालयांचे प्रमुख यांना पाठविण्यात यावी. तसेच त्यांनी वरील आदेश त्यांच्या कार्यालयातील सूचना फलकावर तसेच वरील कार्यालय प्रमुखांच्या सूचना फलकावर सर्वसामान्य जनतेच्या माहितीसाठी प्रदर्शिले जातील याची खात्री करावी.

३. विभागीय वन अधिकारी, मुंबई कांदळवन संधारण कक्ष, मुंबई यांना निर्देशित करण्यात येते की, वन मंजुर्यांचे सर्व आदेश एक स्थानिक भाषेतील व एक इंग्रजी भाषेतील प्रसिध्द अशा दोन दैनिक वृत्तपत्रात प्रसारित करावेत.

४. स्थानिक स्वराज्य संस्था, पंचायत, नगरपालिका, नगरपरिषद आणि संबंधित शासकीय कार्यालयांचे प्रमुख यांना निर्देशित करण्यात येते की, आदेशांची प्रत मिळाल्यापासून ३० दिवसापर्यंत सदर आदेश सूचना फलकावर प्रदर्शित करावेत.

Forest Land- Mumbai Suburban

Diversion of 0.2260 Ha. of Reserved Forest land under Forest (Conservation) Act, 1980 in favour of Divisional Forest Officer, Mumbai Mangrove Conservation Unit, Mumbai for development of Mangrove Conservation Centre and Mangrove Park at Village-Gorai, Tal.Borivali, Dist.Mumbai Suburban.

Government of Maharashtra

Revenue and Forest Department

Government Order No. FLD-1119/ C.R.-124/ F-10

Mantralaya, Mumbai-4000 032.

Date: 07/06/2021

Read:-

- 1) Letter from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, No.Desk-17/NC/II/I.D.-12701/(67)/2415/2018-19, dated 25/03/2019.
- 2) Letter from Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Regional Office, West-Central Zone, Government of India, Nagpur F.No.FC-1/MH-151/2019-NGP/5492, dated 09/07/2019.
- 3) Letters from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, No.Desk-17/NC/2/I.D.-12701/(67)/978/20-21, dated 04/01/2021 and No.Desk-17/NC/1/I.D.-12701/37/2021-22, dated 15/04/2021.
- 4) Letter from Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Integrated Regional Office, Government of India, Nagpur F.No.FC-1/MH-151/2019-NGP/8083, dated 18/05/2021.
- 5) Letter from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, No.Desk-17/Nocel/2/I.D.-12701/176/2020-2021, dated 25/05/2021.

Order:-

Whereas, in exercise of power delegated by Government of Maharashtra, vide letter dated 10/05/2000, Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, vide his letter referred to at serial number 1 above had recommended a proposal to Government of India, which had been received from the Divisional Forest Officer, Mumbai Mangrove Conservation Unit, Mumbai for diversion of 0.2260 Ha. of Reserved Forest Land under Forest (Conservation) Act, 1980 for development of Mangrove Conservation Centre and Mangrove Park at Village-Gorai, Tal.Borivali, Dist.Mumbai Suburban.

AND whereas, Government of India, after due consideration, vide its letter referred to at serial number 2 above granted in-principle approval to above proposal submitted by Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur for diversion

of forest land under section 2 of Forest (Conservation) Act, 1980, subject to fulfillment of certain conditions by the User Agency mentioned in its letter dated 09/07/2019;

AND whereas, Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, vide its letters referred to at serial number 3 above submitted compliance of those conditions to Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Integrated Regional Office, Government of India, Nagpur;

AND whereas, Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Integrated Regional Office, Government of India, Nagpur, vide letter referred to at serial number 4 above has accorded final approval under section 2 of Forest (Conservation) Act, 1980, for diversion of 0.2260 Ha. of Reserved Forest Land for development of Mangrove Conservation Centre and Mangrove Park at Village-Gorai, Tal.Borivali, Dist.Mumbai Suburban;

AND whereas, the Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur, vide its letter referred to at serial number 5 above has conveyed that, User agency has complied with all the conditions stipulated in Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Integrated Regional Office, Government of India, Nagpur's letter of formal approval dated 18/05/2021;

NOW, therefore, Government of Maharashtra hereby directs that the forest land area of 0.2260 Ha. consisting of Reserved Forest land more specifically described in the proposal submitted, vide letter mentioned at serial number 1 herein above from Additional Principal Chief Conservator of Forests & Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur and as per details given in the Schedule given below, be diverted to the User Agency, i. e. Divisional Forest Officer, Mumbai Mangrove Conservation Unit, Mumbai for development of Mangrove Conservation Centre and Mangrove Park. The diversion shall be effected subject to the terms and conditions mentioned in the letters dated 09/07/2019 and dated 18/05/2021 of Government of India. This approval for diversion of forest land is also subject to compliance of following conditions by the User Agency-

1. The User Agency shall comply with all the conditions stipulated in the in-principle and final approval letters of Government of India, referred to above. The Additional Principal Chief Conservator of Forests, Mangrove Cell, Mumbai shall ensure strict compliance of the conditions by the Project Authority. Additional Principal Chief Conservator of Forests, Mangrove Cell, Mumbai will furnish the report in this regard to Additional Principal Chief Conservator of Forests and Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur from time to time.

2. Non-compliance of any of the conditions mentioned in this order and Rules and Guidelines made / issued under Forest (Conservation) Act, 1980, shall amount to violation of Forest (Conservation) Act, 1980 and action would be taken accordingly.
3. In case of non-compliance of any of the above conditions, the concerned Deputy Conservator of Forests/ Divisional Forest Officer shall report through the State Govt. to Regional Officer (Central), Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Integrated Regional Office, Government of India, Nagpur as per procedure laid down in the clause 1.9 of guidelines on 25/10/1992 under the Forest (Conservation) Act, 1980.

SCHEDULE

Item of Work	Village Name	Taluka	District	Survey Number	Area (in Hectare)	Legal Status
Nature Interpretation Centre (NIC)	Gorai	Borivali	Mumbai Suburban	CTS 883	0.0160	Reserved Forest
Mangrove Trail					0.200	
Bird Watching Tower					0.0100	
Total Area (in Hectare)					0.2260	Reserved Forest

This Government Order of Maharashtra Government is available on its website www.maharashtra.gov.in. Reference no. for this is 202106071520229019. This order has been signed digitally.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra.

(Arvind Apte)

Chief Conservator of Forests (Mantralaya)

Copy forwarded with request to upload this order on their website along with the Stage-I and Stage-II clearances to:

1. Secretary, Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, New Delhi.
2. Regional Officer (Central), Ministry of Environment, Forests & Climate Change, Government of India, Integrated Regional Office, Nagpur.

Copy to:

1. Principal Secretary, Environment Department, Mantralaya, Mumbai

2. Principal Secretary, Tribal Development Department, Mantralaya, Mumbai
3. Principal Chief Conservator of Forests (HoFF), Maharashtra State, Nagpur
4. Principal Chief Conservator of Forests (Wildlife), Maharashtra State, Nagpur
5. Additional Principal Chief Conservator of Forests and Nodal Officer, Maharashtra State, Nagpur
6. Additional Principal Chief Conservator of Forests & CEO (Maha-CAMPA), Maharashtra State, Nagpur
7. Additional Principal Chief Conservator of Forests (Conservation), Maharashtra State, Nagpur
8. Additional Principal Chief Conservator of Forests, Mangrove Cell, Mumbai
9. Chief Conservator of Forests (Forest Conservation), Nagpur
10. Collector, Mumbai Suburban
11. Divisional Forest Officer, Mumbai Mangrove Conservation Unit, Mumbai
12. Select File, Desk F-10.

2. Collector, Mumbai Suburban, Divisional Forest Officer, Mumbai Mangrove Conservation Unit, Mumbai are hereby directed to forward the copy of this order to concerned Heads of Local Bodies, Panchayats and Municipal Bodies, in addition to the relevant offices of the Government and they shall also ensure display of this order on their notice board as well as on the notice board of local self government bodies for the information of general public.

3. Divisional Forest Officer, Mumbai Mangrove Conservation Unit, Mumbai is hereby directed that he should publish the entire order of forest clearances granted in verbatim along with the conditions and safe guards imposed by the Central Government in Stage-I & Stage-II forest clearance in two widely circulated daily newspapers, one in vernacular language and other in English language.

4. Heads of Local Bodies, Panchayats and Municipal Bodies, in addition to the relevant offices of the Government are hereby directed to display the same on their notice board for 30 days from the date of receipt for the information of general public.